

Accountancy in 2020: Fict

Het NIVRA denkt na over innovatie van het accountantsberoep. Herman van Brenk hoopt dat iedere accountant nadenkt over hoe 'het verschaffen van zekerheid' moet vernieuwen. Dat daar behoefte aan is blijkt uit de resultaten van zijn masterscriptie-onderzoek.

TEKST HERMAN VAN BRENK* | BEELD CORBIS

Uit mijn onderzoek blijkt onder meer dat XBRL gecombineerd met continuous auditing een belangrijk innovatiethema zou moeten zijn. Wat blijkt? Drie procent van de accountants in mijn onderzoek is van mening dat XBRL zal leiden tot een toename van het vertrouwen van het maatschappelijk verkeer in het functioneren van de accountant.

Over mijn onderzoeksresultaten schreef ik eerder het artikel 'Niet innoverende accountants laten kansen liggen' (Accountancynieuws, 10 oktober 2008). Tot op heden heb ik vier reacties ontvangen op dit artikel. Drie reacties kwamen van studenten die ook zijn geïn-

beroepsorganisatie. Mijn eerste aanbeveling luidde namelijk dat er een multidisciplinair innovatieplatform moet worden gevormd. Op 10 juni 2008 lanceerde het NIVRA weliswaar zo'n platform, maar de desbetreffende website heeft in mijn beleving tot op heden weinig nieuws te melden op het gebied van innovatie in de accountancy. Daarom is een verdere uitbouw en profilering van dit innovatieplatform zeker vereist. Op 30 oktober 2008 presenteerde de beroepsorganisatie tijdens een bijeenkomst de resultaten van een onderzoek over de toekomst van het accountantsberoep. Het is een goed begin, maar een toekomstvisie onderzoeken en presenteren is volgens mij nog niet

voldoende. Als wij in 2020 nog steeds dé vertrouwenspersoon van het maatschappelijk verkeer willen zijn, dan moeten wij hard werken aan vernieuwing van ons

beroep. Een bundeling van belanghebbenden in het innovatieplatform, waar continu wordt nagedacht over innovatie en waar samen wordt gewerkt aan een uitrol van nieuwe accountancydiensten, is hierbij noodzakelijk.

Ik weet natuurlijk niet wat er op dit moment achter de schermen van het innovatieplatform gebeurt, maar de

website innovatie.nivra.nl geeft mij (nog) niet de indruk dat dit initiatief vol vaart is opgepakt. Graag laat ik mij overtuigen van het tegendeel.

NIET POPULAIR BIJ LEDEN

Ondanks deze kritische geluiden valt het toe te juichen dat het NIVRA in juni en oktober 2008 bijeenkomsten heeft georganiseerd over het thema innovatie. Ook het onderzoek dat de beroepsorganisatie heeft uitgevoerd naar het accountantskantoor in 2020 (zie ook novemберnummer, pagina 32) was een prima initiatief. Ik hoop dat deze initiatieven leiden tot een grondige en multidisciplinaire aanpak van vernieuwing. Enkele onderzoeksresultaten tonen namelijk aan dat actie (onder andere via het innovatieplatform) een vereiste is om in 2020 nog als serieuze *assurance provider* te worden gezien. Aan het NIVRA-onderzoek namen 642 leden deel. Op het totale ledenbestand van zo'n 14.000 is dit slechts vijf procent. Is dit een bevestiging van mijn conclusie dat de meerderheid niet is geïnteresseerd in het thema, of het te druk heeft om na te denken over vernieuwing van het accountantsberoep? Omdat een groot deel van de gebruikers ook vertrouwen heeft in

'Mogelijk wordt het accountantsberoep door gebrek aan innovatiebewustzijn buitenspel gezet door nu nog onbekende partijen.'

teresseerd in het thema en één van een softwarebedrijf dat nadenkt over innovatieve toepassingen in de accountancy. Inhoudelijke reacties heb ik niet ontvangen, ook niet van het NIVRA.

INNOVATIEPLATFORM VEREIST

Dit is opmerkelijk, omdat ik de bal voor een belangrijk deel heb neergelegd bij de

ie?

'Gebruikers hebben op dit moment groot vertrouwen in andere partijen dan de accountant.'

andere partijen dan de accountant (zie de onderzoeksresultaten in mijn scriptie), is dit wel iets om ons zorgen over te maken. Want als een nieuwe partij - bijvoorbeeld een bank of softwareleverancier - nieuwe diensten op het gebied van zekerheidsverschaffing ontwikkelt en gebruikers hebben hier meer behoefte aan, dan zijn accountants niet langer meer 'de' vertrouwenspersoon van het maatschappelijk verkeer. Dan is het mogelijk dat het accountantsberoep, door een gebrek aan innovatiebewustzijn buitenspel wordt gezet door nu nog onbekende partijen, en zou het kunnen zijn dat het accountantskantoor in 2020 niet eens meer bestaat. Of heb ik het helemaal mis en is de accountancy wél innovatief? Die geluiden bleken niet uit mijn eigen onderzoek onder gebruikers van onze dienstverlening.

VERLIEZEN VAN NIEUWE CONCURRENTEN?

Een belangrijke stelling in het onderzoek van het NIVRA gaat over het verliezen van onze positie aan nieuwe concurrenten. Een stelling die aan de respondenten werd voorgelegd luidde als volgt: *'Na afschaffing van de wettelijke controleplicht in 2017 verliezen accountantskantoren de helft van hun omzet en daarmee hun marktdominantie, aangezien ze niet in staat zijn te concurreren met andere deskundigen die zekerheid verschaffen op het terrein van corporate social responsibility, in control statements en continuous assurance.'*

Uit het onderzoek blijkt dat 78 procent van de accountants dit niet

echt waarschijnlijk acht (kwalificatie 'lage waarschijnlijkheid'). Dat is typisch een gedachte van trots (en arrogantie?), die hoort bij een dominante marktpositie. Accountants zijn immers dé verschaffer van zekerheid en hebben toch een onverslaanbare positie opgebouwd in de achterliggende honderd jaar, lijkt de gedachte. Dat is zonder meer waar.

Maar in mijn eigen onderzoek heb ik geconstateerd dat accountants nogal in zichzelf zijn gekeerd en nauwelijks oog hebben voor de wereld om hen heen. Dit wordt, zo blijkt uit mijn onderzoeksresultaten, vervolgens versterkt door het grote vertrouwen dat gebruikers op dit moment al hebben in andere partijen dan de accountant.

ICT-KENNIS

Dat het innovatieplatform niet echt van de grond lijkt te komen en er nauwelijks discussie wordt gevoerd over innovatie in de accountancy, komt waarschijnlijk doordat de meerderheid van de beroepsgroep geen bedreigingen ziet. Zie de hiervoor genoemde 78 procent, die het niet waarschijnlijk acht dat accountants de helft van hun marktaandeel gaan verliezen aan nieuwe concurrenten. Wat te denken van XBRL gecombineerd met continuous assurance? Mijns inziens kunnen ICT-organisaties hier in het controleproces een belangrijke rol spelen. Dan zou de accountant alleen nog maar nodig zijn voor de waarderingvraagstukken, zodat hij mogelijk veel ruimte krijgt om adviesopdrachten te gaan uitvoeren.

Er wordt soms geklaagd over de lage ICT-kennis van accountants. Dat is een zwakke plek in ons beroep, die eenvoudig kan worden ingevuld door nieuwe concurrenten. Omdat gebruikers nu al aangeven ook vertrouwen te hebben in andere partijen dan de accountant, is het voor deze nieuwe concurrenten redelijk eenvoudig om marktaandeel te verkrijgen. Genoeg signalen dus om te constateren ■

Belangrijkste onderzoeksresultaten 'Innovatie in de accountancy'

Het scriptieonderzoek geeft een eerste indicatie van de mate van innovatie door Nederlandse accountants en de behoeften van enkele Nederlandse gebruikers. De resultaten zijn gebaseerd op de antwoorden van 31 accountants van vaktechnische bureaus van verschillende accountantskantoren, 34 accountmanagers zakelijke markt van verschillende banken, 34 controllers van middelgrote bedrijven en 27 private investeerders in bedrijven.

Accountants

- Veertig procent is niet betrokken bij vernieuwingen in het controleproces.
- 97 procent is betrokken bij digitalisering van controledossiers. Zestig procent van deze groep is van mening dat het vertrouwen van het maatschappelijke verkeer in de accountant hierdoor toeneemt.
- 54 procent is niet betrokken bij het verschaffen van zekerheid bij nieuwe objecten van onderzoek.
- 33 procent is betrokken bij het verschaffen van zekerheid over de betrouwbaarheid van systemen voor het genereren van informatie en 32 procent bij tax assurance, waarbij zij van mening zijn dat dit leidt tot een toename van het vertrouwen van het maatschappelijke verkeer.
- 97 procent voert tijdens het innovatieproces overleg met interne collega's.
- Zestien procent voert een extern marktonderzoek uit.
- Geen enkele accountant werkt samen met aandeelhouders tijdens het innovatieproces, terwijl deze groep een belangrijke gebruiker is.

Stakeholders over nieuwe assurance services

- 44 procent van de accountmanagers heeft behoefte aan financiële informatie via XBRL in plaats van de jaarrekening met accountantsverklaring.
- Accountmanagers ontvangen graag per kwartaal financiële informatie (61 procent).
- Vijftig procent van de accountmanagers heeft behoefte aan continue zekerheid bij actuele cijfers. Nog maar 22 procent geeft de voorkeur aan de jaarlijkse accountantsverklaring.
- Het vertrouwen in andere partijen dan de accountant is het grootst bij de controllers (73 procent) gevolgd door investeerders (67 procent) en accountmanagers (44 procent).
- 62 procent van de controllers heeft behoefte aan zekerheid over de betrouwbaarheid van systemen in het genereren van informatie. (Veertig procent van de accountants zegt niet betrokken te zijn bij vernieuwingen op dit gebied.)
- Controllers hechten waarde aan vernieuwingen in het controleproces (88 procent), maar vinden de effectiviteit van de controle (hogere mate van zekerheid) ook belangrijk (74 procent).
- 59 procent van de investeerders heeft behoefte aan continue zekerheid bij financiële cijfers.

dat er de komende twaalf jaar veel werk aan de winkel is. Tenzij we willen dat de 22 procent respondenten bij de hiervoor genoemde stelling, gelijk gaan krijgen.

'Wat te denken van XBRL, gecombineerd met continuous assurance?'

WAT IS INNOVATIE

Uit gesprekken die ik met beroepsgenoten heb gevoerd, weet ik dat de roep om innovatie niet door iedereen wordt gewaardeerd. Men vindt van zichzelf (of hun kantoor) dat zij juist wel innovatief zijn. De vraag is volgens mij of iedereen wel dezelfde definitie gebruikt van innovatie in de accountancy. De invoering van

online boekhouden bijvoorbeeld, was mogelijk een goed initiatief voor de groei van de omzet en een betere binding met uw klant. Maar is het vertrouwen van het

maatschappelijk verkeer in het functioneren van accountants daardoor ook echt

toegenomen? Voor sommigen is de invoering van online boekhouden innovatie. Voor mij niet.

Weer anderen vinden dat accountants eerst de oorspronkelijke basis van hun functioneren maar eens op orde moeten brengen. Voordat accountantskantoren in allerlei nieuwe diensten stappen, moeten zij eerst bewezen hebben écht vertrou-

'Voor sommigen is de invoering van online boekhouden innovatie. Voor mij niet.'

wenspersoon van het maatschappelijk verkeer te zijn. Is dat wel mogelijk als je wordt betaald door je opdrachtgever? Vertrouwt het maatschappelijk verkeer ons nog wel na affaires als Enron en Ahold? Het vertrouwen in andere partijen dan de accountant is natuurlijk niet voor niets zo hoog. Ook de vragen over de rol van de accountant bij financiële instellingen, die in deze tijden van de kredietcrisis omvallen of worden genationaliseerd, zijn opvallend.

GEVAARLIJKE POSITIE

Kortom, het lijkt mij een goed moment om na te denken over de rol van de accountant als vertrouwenspersoon van het maatschappelijk verkeer in relatie tot het werkelijke functioneren van de accountant. Als hier sprake zou zijn van een diepe kloof, bevindt het accountantsberoep zich in een gevaarlijke positie. Zelf zou ik hier graag verder onderzoek naar willen doen. Journalist Jeroen Smit heeft met zijn recente boek 'De prooi' een fantastische reconstructie geschreven over de val van ABN AMRO. Ik hoop u over enkele jaren een dergelijke reconstructie te kunnen geven van het accountantsberoep, waarbij ik nu vast de wens uitspreek dat het beroep niet is 'gevallen'. Wordt vervolgd, maar input is altijd welkom... □

Het in dit artikel genoemde onderzoek is uitgevoerd ter afronding van de masterfase van de opleiding tot registeraccountant aan Nyenrode Business Universiteit en begeleid door Barbara Majoor. Op verzoek stuurt de auteur een exemplaar van zijn scriptie toe (hbrenk@gmail.com).

NOOT

* Herman van Brenk is student aan Nyenrode Business Universiteit en werkzaam bij het Department of Professional Practice van KPMG. Dit artikel is geschreven op persoonlijke titel.